

EL TERCER SECTOR SOCIAL: agent clau de la societat

*Per a la conquesta dels drets de les
persones*

Per a una ciutadania plena i activa

Víctor Bayarri i Catalán

10 d'abril de 2010

- En la societat actual, el paper del Tercer Sector Social és clau:
 - ✓ Per la **consecució dels drets de la persona.**
 - ✓ Per **una ciutadania plena i activa.**
 - ✓ Per a **realització de polítiques socials avançades.**
 - ✓ Per **garantir l'equilibri estratègic** entre els diferents sectors i xarxes de serveis a les persones
- I per fer-ho efectiu cal potenciar que:
 - ✓ Totes les persones puguin exercir una ciutadania activa i plena, tant en drets com en pertinença i participació.
 - ✓ Els poders públics reconeixin el paper del Tercer Sector Social, en un marc de governança.
 - ✓ El Tercer Sector Social ha d'escometre els reptes que se li plantegen pel seu desenvolupament.

TRES VECTORS DE CIUTADANIA:

Drets: les condicions socials i legals per al ple exercici dels drets civils, polítics i socials (vector liberal-personalista).

Pertinença: formar i sentir-se part d'una comunitat (vector comunitarista).

Participació: ser ciutadans i ciutadanes compromesos, reivindicatius i responsables (vector republicà).

SISTEMA DEL BENESTAR POSITIU

“Un enfocament del sistema del benestar ha de ser *intervencionista* o *preventiu*, i no exclusivament *correctiu*. Invertir en capital humà, garantir tota la igualtat possible d'oportunitats vitals requereix dues dimensions *d'activisme*:

- A) Sempre que sigui possible, els serveis del benestar han d'estar dissenyats per donar suport a les persones per ajudar-se a si mateixes.
- B) Les organitzacions de la societat civil han d'exercir un paper central en la provisió i la configuració dels programes de benestar social.”(Anthony GIDDENS, Europa en l'era global. 2007)

RECONÈIXER I PROMOURE LES CAPACITATS HUMANES BÀSIQUES

– seguint Martha C. NUSSBAUM, Les fronteres de la justícia. 2006- :

1. Vida.
2. Salut.
3. Integritat física i mobilitat.
4. Autonomia i educació per a poder fer ús dels sentits, la imaginació, el pensament i el raonament d'una manera "autènticament humana"
5. Desenvolupament emocional i afectiu de lliure elecció.
6. Llibertat de raó pràctica i de consciència.
7. Afiliació:
 - A. Poder viure amb i per als altres, reconèixer i mostrar preocupació per altres éssers humans, participar en diverses formes d'interacció social; ser capaç d'imaginar la situació de l'altre. (Protegir aquesta capacitat implica protegir les institucions que constitueixen i promouen aquestes formes d'afiliació, així com protegir la llibertat d'expressió i d'associació política).
 - B. Que es donin les bases socials del respecte a la diversitat humana. Això implica promoure la igualtat d'oportunitats i la no discriminació.

8. Respecte per la naturalesa i altres animals.
9. Joc.
10. Control del propi entorn:
 - A. Polític. Poder participar de forma efectiva en els diversos processos de decisió política que afecten a la pròpia vida. Tenir dret a la participació política en totes les seves dimensions.
 - B. Material. Disposar del conjunt de béns i de drets relacionats amb el treball i la convivència que permetin viure una vida digna.

QUATRE GRANS REPTES PER AL DESENVOLUPAMENT DEL TERCER SECTOR

El Tercer Sector entès com a **conjunt d'organitzacions civils d'interès general compromeses amb el desenvolupament de les capacitats humanes i orientades a la creació d'espai públic cívic**, ha d'afrontar els següents quatre **reptes bàsics** :

1. *Estendre i aconseguir una major efectivitat dels **drets socials** a l'abast de totes les persones.*
2. *Reivindicar i promoure la **ciutadania inclusiva** i les condicions socials per la igualtat i la llibertat.*
3. *Postular la **governança** com a marc de democràcia avançada i participativa.*
4. *Crear i gestionar **xarxes comunitàries de solidaritat** mitjançant l'activitat voluntària, associativa o cooperativa i la prestació de serveis.*

El marc de col·laboració i cooperació entre Institucions Públiques, altres Agents Socials i Tercer Sector hauria de, al meu entendre, abastar els següents eixos:

DRETS SOCIALS I GOVERNANÇA: cooperació en l'extensió i efectivitat dels drets socials i canals de representació i participació en clau de democràcia avançada.

CIUTADANIA INCLUSIVA: actuacions desenvolupades en l'àmbit de la sensibilització i la promoció d'unes millors condicions socials per a la igualtat i la llibertat..

XARXES I SERVEIS: reconèixer, donar suport i promoure el Tercer Sector en totes les seves dimensions: representativa, organitzativa i de serveis.

A nivell de l'Estat espanyol destaquem dues estructures força evolucionades:

ÀMBIT ESTATAL

PLATAFORMA DE ONGS - www.plataformaongs.org

ÀMBIT AUTONÒMIC

TAULA D'ENTITATS DEL TERCER SECTOR SOCIAL DE CATALUNYA

- www.tercersector.cat

1. Què és la Taula d'entitats del Tercer Sector Social?

- o La Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya és una **organització de tercer nivell constituïda l'any 2003** per les entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.
- o En formen part **25 organitzacions** de segon nivell (federacions) que representen a més de **3.000 entitats no lucratives** que actuen en el camp social: associacions, fundacions, cooperatives d'iniciativa social, empreses d'inserció i centres especials de treball.

2. La missió de la Taula

La Missió de la Taula és **doble**:

- **Incidir** en les polítiques socials de Catalunya, amb l'objectiu de millorar el benestar de les persones amb necessitats socials no cobertes i aconseguir la seva plena inclusió social
- **Vertebrar i enfortir** el propi Tercer Sector Social, aconseguint la consolidació de les entitats i el reconeixement de la seva acció per part dels sectors econòmics, les administracions públiques i el conjunt de la societat catalana.

3. Eixos estratègics

El conjunt d'actuacions de la Taula es duen a terme en el marc dels eixos estratègics següents:

- **Eix estratègic 1:** drets socials i sistema de provisió de serveis.
 - **Eix 1. A.** Aplicació real i efectiva dels drets socials.
 - **Eix 1. B.** Sistema de provisió de serveis.
- **Eix estratègic 2:** creació activa de futur i d'espai públic de participació ciutadana i de cohesió social, a on hi participin totes les persones.
- **Eix estratègic 3:** el tercer sector social com agent social.

EL VOLUNTARIAT: EL SEU ROL DE FUTUR

Els voluntaris i voluntàries, tindran un paper determinat alhora de poder **crear espais públics de participació, responsabilitat i compromís cívic**, així com en l'**assoliment dels quatre reptes bàsics del Tercer Sector Social**.

En el camp social han de poder evolucionar d'una tasca principalment assistencial i substitutòria dels dèficits en els sistemes públics a una de **promotors i actors de la transformació social**.

1. **Estendre i aconseguir una major efectivitat dels drets socials a l'abast de totes les persones.** Per això, és necessari el treball de reivindicació que desenvolupen les entitats representatives, però també cal una feina barri a barri, persona a persona en la qual els voluntaris i voluntàries juguen un paper imprescindible. Donar suport al empoderament de les persones i transformar els entorns esdevé la seva tasca principal de futur.
2. **Reivindicar i promoure la ciutadania inclusiva i les condicions socials per la igualtat i la llibertat,** treballant per la inclusió de totes les persones, sense cap mena de discriminació o exclusió.

3. Postular la governança com a marc de democràcia avançada i participativa, aconseguint que tota ciutat i poble del nostre territori disposi de les condicions, les normes i els recursos per transformar els espais públics en espais de participació, deliberació i democràcia avançada. En aquest sentit, la transversalització –mainstreaming- de les polítiques socials en tot àmbit de govern o associatiu és una de les vies principals per una governança participativa.

4. Crear i gestionar xarxes comunitàries de solidaritat mitjançant l'activitat voluntària, associativa o cooperativa i la prestació de serveis, promovent la participació del voluntariat en iniciatives emprenedores per la qualitat de vida de tota la ciutadania.

Per a que els voluntaris i voluntàries puguin participar en el desenvolupament d'aquests quatre eixos clau, **les organitzacions del Tercer Sector Social han de dissenyar i aplicar Polítiques Integrals de Desenvolupament de Persones** que els permetin oferir les millors oportunitats de:

- Creixement personal i desenvolupament de competències.
- Integració i participació en les pròpies organitzacions.
- Reconeixement i valoració del que aporten a la societat.

LES ENTITATS I LA SEVA GESTIÓ INTERNA

El més important per qualsevol entitat social és poder debatre i crear una **Visió Compartida de Projecte de Futur** – coherent i conseqüent amb la **missió** i els **valors** que, així mateix, van ha conformar aquest projecte.

S'ha de formular i compartir una Visió de Futur en l'organització **abans de definir les estratègies**, que són els **camins per a avançar cap a la seva consecució**. Abans, doncs, de planejar el que anem a fer hem de poder acordar **"a on volem anar"**, com és la nostra visió d'aquest futur millor que volem contribuir a fer possible.

I en aquest sentit, tant la **Visió Compartida de Projecte de Futur** com la **missió** i els **valors** han de poder respondre en aquestes tres qüestions:

- Quina es la nostra visió d'un futur millor per **les persones i la societat** i en que ens comprometrem, en un llarg recorregut, a fer-ho possible.
- Quines **activitats i serveis** poden ser idonis per avançar en aquesta millora social.
- Quina **organització** ens cal per dur a terme les activitats i serveis idonis.

En segon lloc hem de poder realitzar un complet diagnòstic estratègic, tant de l'entorn com de la pròpia organització. I per a fer-ho disposem de diferents mètodes, entre els quals destaca, per la seva senzillesa, el anomenat DAFO. Ho fem en dues fases:

- 1. Analitzar el nostre entorn, tot considerant que les realitats, les tendències i els canvis socials, polítics, culturals i econòmics, incideixen de forma determinant i transfereixen característiques que s'expressen en forma d'amenaçes, reptes o oportunitats per la consecució del projecte de futur que volem construir plegats.**

2. Tot seguit hem de poder **analitzar la pròpia organització**, tot considerant, de la manera més objectiva possible, quins són els nostres «punts forts» i «punts febles», per avançar en els tres eixos de la visió que haguem definit en relació a:

- les persones i la societat,
- les activitat i serveis,
- la pròpia organització.

Es tracta, en suma, de realitzar un **procés de diagnòstic estratègic del nostre entorn i de la pròpia organització per identificar el conjunt de factors que poden afavorir o dificultar el projecte de futur, la visió compartida.**

I això ens han de permetre formular les nostres estratègies, objectius i principals accions.

En aquest sentit es considera la planificació estratègica com un **instrument fonamental** perquè:

- les organitzacions **afrontin i/o transformin les realitats, les tendències i els canvis que es produeixen en l'entorn,**
- i al mateix temps **s'enforteixin com organització** (principis, criteris, metodologia...) de manera coherent amb el projecte de futur amb el que s'han compromès.

A més, el desenvolupament metodològic de la planificació estratègica permet la participació de totes les persones que formen una organització social i, al mateix temps, comporta **promoure una cultura de participació i cooperació amb tots els agents que poden aportar valor pel projecte d'una organització.**

Sens dubte, hi ha moltes altres eines i camps de millora en una organització social –la política de persones, la responsabilitat social, els codis ètics i de conducta, la comunicació, la gestió de la qualitat, els quadres integrals de gestió i avaluació, etc.-, però, al meu entendre, aquesta és la més essencial: disposar d'un bon pla de futur per ser més coherents i eficaços en la creació un món millor.

Sens dubte, hi ha moltes altres eines i camps de millora en una organització social -la política de persones, la responsabilitat social, els codis ètics i de conducta, la comunicació, la gestió de la qualitat, els quadres integrals de gestió i avaluació, etc.-, però, al meu entendre, aquesta és la més essencial: disposar d'un bon pla de futur per ser més coherents i eficaços en allò que ens dona la raó de ser: **participar, ni que sigui de manera modesta i puntual, en la creació un món millor.**

I per això el **Pla per les associacions de Menorca** pot ser una eina molt útil que orienti i faciliti el progrés del conjunt de les entitats socials que formen el Fòrum d'ONG de Menorca.

MOLTES GRÀCIES

www.koine-aequalitas.org